

Fler fälls för våldtäkt efter samtyckeslagen

Sedan den nya lagstiftningen om våldtäkt, ofta kallad samtyckeslagen, infördes 2018 har antalet åtal och fällande domar för våldtäkt ökat markant, enligt en rapport från Brå.

–Det är tydliga fall där det tidigare var en lucka i lagen som man nu har täppt till, säger Stina Holmberg på Brå.

TT

År 2017 meddelades 190 fällande domar gällande våldtäkt att jämföra med 333 stycken år 2019. Brås rapport baserar sig på en genomgång av samtliga tingsrättsdomar om våldtäkt mot kvinnor under 2019.

Stina Holmberg som är forsknings- och utredningsråd på Brå säger att den genomgång som gjorts visar att nya typer av övergrepp nu åtalas och fälls som våldtäkt. Något som tyder på att lagändringen fått större effekt än vad många trodde.

–Det är tydliga fall där det tidigare var en lucka i lagen som man nu har täppt till, säger hon.

Hon ger exempel på fall som tidigare inte nådde fram till åtal eller fällande dom för våldtäkt eftersom det inte förekommit

våld, hot eller en särskilt utsatt situation.

–Till exempel när tjejer tydligt säger nej, gråter och visar att de inte vill vara med. Men sedan gör de inte mer. De hoppas att killen ska förstå. Men då räckte det ändå inte till en dom för våldtäkt för han använde inte våld och hon var inte så kraftigt berusad att hon var i en särskilt utsatt situation. Det är en typ av fall där vi ser väldigt tydligt att ett uttalat nej i dag kan leda till en dom för våldtäkt, säger Stina Holmberg.

De nya fallen rör sig, enligt Brås rapport, i stor utsträckning om unga människor som festat under en helg och det leder framåt natten till en sexuell situation, som målsägaren uppfattar som övergrepp.

–Det viktiga budskapet är att de allra flesta fällande domar handlar precis om det som man ville uppnå när man införde den här lagen. Det sänder en viktig signal att det är frivillighet som ska vara grunden för sexuell umgänge och att övergreppen inte är tjejernas fel. Det kan lyfta på deras skuldbörda att samhället säger att detta är olagligt, säger Stina Holmberg. ■



Sedan den så kallade samtyckeslagen infördes 2018 har antalet åtal och fällande domar för våldtäkt ökat. Foto: Anders Wiklund/TT

Fakta | Den nya sexualbrottslagen

■ Tidigare har det krävts hot, våld eller tvång eller att gärningsmannen har utnyttjat offrets särskilt utsatta situation för att en handling ska räknas som våldtäkt.

■ Från och med 1 juli 2018 utgår i stället lagen från att sex ska vara frivilligt – är det inte det så är det olagligt. I den nya lagtexten står att domstolarna särskilt ska beakta "om frivillighet har kommit till uttryck genom ord eller handling eller på annat sätt".

■ Två nya brott har också förts in i brottsbalken, oaktasam våldtäkt och oaktasamt sexuell övergrepp. Det innebär att gärningsmannen kan dömas för exempelvis våldtäkt – även om det inte fanns ett sådant uppsåt – om personen varit grovt oaktasam gällande att den andra inte deltar frivilligt. TT

oaktasam våldtäkt och oaktasamt sexuell övergrepp. Det innebär att gärningsmannen kan dömas för exempelvis våldtäkt – även om det inte fanns ett sådant uppsåt – om personen varit grovt oaktasam gällande att den andra inte deltar frivilligt. TT



Anders Egelrud, vd för Stockholm Exergi och Stockholms finansborgarråd Anna König Jerlmyr (M) vid det nya Värtaverket som snart är en kolsänka. Foto: Magnus Hjalmarson Neideman

Stockholm vill bli den första klimatpositiva huvudstaden

Koldioxid ska fångas in och lagras för att göra Stockholm till världens första klimatpositiva huvudstad. Efter framgångsrika tester vid Värtaverket, öppnar M nu för att skärpa stadens klimatmål.

Peter Alestig
peter.alestig@svd.se

Stockholm ska få världens första klimatpositiva energibolag – och det ska redan om fem år. Stockholm Exergi, som fram till nyligen var Sveriges sjunde största utsläppare av koldioxid, siktar på att suga ner mer koldioxid än bolaget släpper ut.

Det skärpta målet kommer efter en historisk vinter för Värtaverket. Fram till alldeles nyligen eldades kol i verket, som har värmt stockholmarnas hem i decennier, med omfattande utsläpp som följd.

Men vintern 2019–2020 eldades inte en enda kolbit upp. Enligt ursprungsplanen skulle kolet fasa ut först 2030. För tre år sedan skärptes det målet till 2022. Och nu skedde det alltså redan i vintras. Istället eldar Värtaverket biomassa, främst grenar och rötter som blivit över från skogsbruket i Sverige och grannländerna.

I december 2019 invigdes också Sveriges första CCS-anläggning i verket. CCS står för Carbon Capture and Storage, alltså koldioxidinfångning och lagring. Genom att elda biomassa, som när den har vuxit har sugit ner CO2 från atmosfären, och sedan fånga in koldioxiden som släpps ut, skapar bolaget negativa utsläpp.

–Bara den här testanläggningen fångar 700 kilo koldioxid per dygn. Om den skalas upp kan vi

fånga 800 000 ton om året – det är lika mycket som biltrafiken i Stockholm, eller 1,5 gånger inrikesflygets utsläpp, säger Anders Egelrud, vd för Stockholm Exergi.

”

Det är inte så att vi vill fortsätta släppa ut och sedan kompensera.

Stockholms finansborgarråd Anna König Jerlmyr förklarar att målet att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader innehåller både negativa utsläpp och stora utsläppsminskningar.

Efter framgångsrika tester av tekniken har bolaget beslutat att skärpa sina klimatmål dramatiskt. Tidigare fanns planen att bli klimatneutralt till 2030. Nu ska bolaget bli klimatpositivt, alltså suga ner mer koldioxid än vad som släpps ut, redan 2025.

–Det är ett utmanande mål, men vi har ju tekniken, säger Anders Egelrud.

Värtaverkets satsning gör samtidigt att Stockholms finansborgarråd, Anna König Jerlmyr (M), öppnar för att skärpa hela Stockholms klimatmål. Sedan tidigare har staden satt som mål att bli klimatpositiv till 2040.

–Får vi till de här investeringarna går det att flytta fram Stockholms mål och ambitioner. Vi får återkomma om det när jag har diskuterat det med mina kollegor, i så fall presenterar vi det i nästa budget. Men detta visar på möjligheterna att flytta fram positionerna.

Enligt både Stockholm Exergi och Anna König Jerlmyr krävs dock politiska beslut på nationell nivå och på EU-nivå om hur koldioxidinfångning ska finansieras, för att tekniken ska få sitt genombrott. Testanläggningen, som delfinansierats av Energimyndigheten, har kostat totalt 8,7 miljoner kronor.

–Om du tittar på kronor per kilo koldioxid är detta billigt. Men det blir för stora kostnader för ett enskilt företag att ta, säger Anders Egelrud.

I dagsläget säljs koldioxiden från Värtaverket på marknaden, till bland annat ett företag som odlar alger. På sikt hoppas Stockholm Exergi på att kunna sälja även minusutsläppen på marknaden. Ett sätt att bli av med koldioxid i större skala är att lagra den i berggrummet i havet i Nord-sjön, där norska staten tillsammans med oljebolag satsar på att lagra CO2 i uttjänta oljefält.

Samtidigt har koldioxidinfångning kritiserats för att vara en ursäkt för fortsatta utsläpp. Men så ska det inte bli i Stockholm, säger Anna König Jerlmyr – som påpekar att alla IPCC:s scenarier för hur staden ska klara målet att begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 grader innehåller både negativa utsläpp och stora utsläppsminskningar.

–Det är inte så att vi vill fortsätta släppa ut och sedan kompensera. Det åligger ett stort ansvar på varje land och varje stad att göra allt vi kan för att inte den globala uppvärmningen ska överstiga 1,5 grader. Och tekniken finns, så det finns egentligen inga ursäkter. Vi står redo att ta det här vidare, att göra det storskaligt, så att Stockholm kan bli den första klimatpositiva huvudstaden. ■